

Oponentní posudek na diplomovou práci Milana Janča

„Konfrontace pracovníka se zlem ve vybraných oblastech sociální práce“

Diplomant si zvolil jako téma své diplomové práce (DP) náročnou problematiku vyžadující mezioborový přístup a s tím související dostatečné znalosti různých vědních disciplín, získaných z excerpce dostupné tuzemské odborné literatury. Nezbytným předpokladem takto koncipované DP bylo vymezit fenomén zla z různých perspektiv, které autor vyjádřil v jedné z klíčových kapitol své práce (2. Holistické pojetí lidské existence v kontextu zla, s. 21 - 60), dělené podle jednotlivých disciplín a věcných okruhů na šest podkapitol. Ne vždy jsou tyto partie vyvážené, je zřejmé, že autor má různou míru znalostí, která se projevuje v hloubce zpracování konkrétního textu. Nicméně lze konstatovat, že na poměrně omezeném počtu zhruba 30 stran se mu podařilo z různých hledisek fenomén zla definovat. Na celkovou souhrnnou definici zla si však čtenář musí počkat, neboť autor ji formuluje až v závěru své práce (s. 100).

V další významné části DP, která je věnována analýze specifického zla v sociální práci v oblastech vězeňství, probace a mediace, bezdomovectví a drogové scény (s. 61 – 75), se autor již konkrétně zabývá možnostmi a limity aktivit pracovníků působících v těchto pracovních podmínkách. I zde prokazuje znalost základní literatury a využívá ji při konkrétním popisu metod práce sociálních pracovníků. Jistě by bylo možné jednotlivé oblasti (viz výše) popsat podrobněji a tím i přesněji vymezit kompetence sociálního pracovníka - specialisty. Jako příklad lze uvést klasifikaci pachatelů (srov. s. 65 – 66), se kterými může být sociální pracovník ve věznicích konfrontován, kde by jistě bylo možné vycházet i z jiných klasifikací, které se v zahraničí v této souvislosti používají nebo je alespoň na tomto místě zmínit. Závěry, které autor dovozuje, sice nejsou nesprávné (s. 66), zůstávají však příliš obecné, protože chybí např. analýza sociodemografických charakteristik pachatele (věk, pohlaví, druh spáchané trestné činnosti apod.).

V podkapitole věnované probaci a mediaci (s. 66 – 70) se oproti tomu autorovi poměrně dobře podařilo vystihnout klíčové principy činnosti Probační a mediační služby ČR a její hlavní kompetence a z nich dovodit i optimální přístup k řešení problémů vyvolaných existencí zla v dané oblasti.

Oblast bezdomovectví a její specifika jsou popsána sice jen stručně, ale autorovi se přesto podařilo vyjádřit podstatu problému tohoto jevu, jeho příčin i důsledků. Proto i závěry, které vyvozuje, byť nejsou podloženy pečlivě provedenou analýzou literatury, jsou pro účely práce dostačující.

Velmi obtížně uchopitelná oblast drogové scény je pojednána na pouhých 2,5 stranách textu (s. 73 – 75), což samozřejmě výrazně limituje validitu v této podkapitole obsažených podnětů a závěrů.

Celkově lze teoretickou část DP přesto hodnotit velmi dobře, nejen protože rozebírá obtížně definovatelný pojem zla z různých pohledů a v různých kontextech sociální práce, ale i proto, že je v další, praktické části DP (Výzkumná sonda s. 77 – 105) využita při formulování výzkumných cílů, použitých metod i závěrečných shrnutí a nálezů.

Vlastní empirický průzkum provedený autorem byl zaměřen na zmapování strategií používaných sociálními pracovníky k překonání, popř. neutralizaci zla, se kterými se ve své práci setkávají. Jako metodu využil autor polostrukturovaného rozhovoru s pracovníky specializovanými ve čtyřech výše uvedených oblastech a dotazníku zaměřeného na tzv. syndrom vyhoření. Jedná se zde tedy o kvalitativní empirické šetření. Právě specifika

zjištěná vyhodnocením odpovědí pracovníků podle oblastí, ve kterých působí a doplněná o zjištění zaměřená na problematiku vyhoření, patří podle mého názoru k nejzajímavějším výsledkům DP. V závěrečné kapitole uvedená obecná definice zla jako „nedostatek smyslu pro realitu“, slouží pak autorovi pro formulaci konkrétních doporučení, jak by měl sociální pracovník na tento fenomén ve své práci vhodně reagovat.

Celkově lze na předložené práci ocenit zejména inovativní přístup, odvahu popsat problematiku, která v tuzemské literatuře dosud nebyla takto komplexně zpracována a schopnost propojit teoretické poznatky s empirickým šetřením, které v tomto případě přineslo užitečné podněty pro zdokonalení konkrétní sociální práce v různých oblastech jejího zaměření. Určitá povrchnost a popisnost, která je zřejmá zejména v teoretické části DP, je nutnou daní povoleného rozsahu diplomové práce a šíří jejího záběru. Je škoda, že autor nevěnoval dostatečnou pozornost stylistice a na některých místech i gramatice (např. s. 66). Tyto nedostatky však výrazněji úroveň práce nesnižují.

Diplomant by měl svou práci doplnit v rámci ústní obhajoby výkladem zaměřeným na specifika sociální práce s pachateli zvláště závažných zločinů, kteří jsou umístěni ve vězeňských zařízeních se zvýšenou ostrahou (např. Valdice, Mírov) a vykonávají zde dlouhodobé tresty odnětí svobody, včetně trestu na doživotí. Užitečné by bylo pokusit se nastínit specifika sociální práce v kontextu zkoumaného fenoménu zla nabývajících zejména v takových vězeňských zařízeních velmi ostrých kontur.

Celkově lze předloženou práci v závislosti na tom, jak úspěšně ji autor ústně obhájí, hodnotit klasifikačním stupněm výborně až velmi dobře.

V Praze dne 10. června 2013

Prof. JUDr. Helena Válková, CSc.
oponent